

IRENA KWILECKA
Poznań

POLSKO-FRANCUSKI ZJAZD RODZINNY

W dniu 12 lipca 1980 r. w gmachu Towarzystwa Łączności z Polonią zagraniczną „Polonia” w Warszawie odbyła się pod patronatem Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Francuskiej w Warszawie i Towarzystwa France-Pologne niezwykła uroczystość — spotkanie wielkiej rodziny Kuźmichów. Inicjatorem i organizatorem spotkania był Francuz polskiego pochodzenia — pan André Robert Coschemique alias Kuźmich, zamieszkały pod Paryżem w Champs sur Marne, przedstawiciel francuskiej firmy handlowej.

André Coschemique jest typowym przedstawicielem tej grupy rozproszonych dziś po świecie emigrantów polskiego pochodzenia, których przodkowie zaadaptowali się do nowego środowiska i kraju osiedlenia, przyjęli jego zwyczaje, język oraz kulturę i z biegiem czasu utracili kontakt z krajem swoich przodków. I dopiero po wielu latach w czwartym, a nawet w dalszych pokoleniach — w ramach naturalnej dążności do samookreślenia, nagle budzi się u nich zainteresowanie krajem dawnych przodków, rodzi się chęć odnowienia zerwanych przez uprzednie pokolenia kontaktów, odnalezienia się w swojej dawnej, wielkiej rodzinie.

We francuskiej rodzinie Coschemique'ów zachowała się wątki tradycji, mówiąca o tym, że ich daleki przodek przybył do Francji jako żołnierz napoleoński ze wschodnich kresów przedrozbiorowej Polski. Do tej tradycji nawiązał przed kilkunastu laty p. André Coschemique, starając się odszukać swoich dawnych przodków a zarazem rozwiązać problem pochodzenia swego dość osobliwego nazwiska.

Początkowa chęć zaspokojenia zwykłej ciekawości zmieniła się z biegiem czasu w wielką pasję życiową dojrzałego człowieka, który zapragnął synowi i wnukom przekazać pełną wiedzę o swoim rodowodzie i o kraju swoich przodków. Szukał więc źródeł w urzędach departamentów francuskich, gromadząc skrzętnie rodzinne dokumenty, odwiedzał instytucje polskie w Paryżu, nawiązywał kontakty z przyjeżdżającymi do Francji Polakami, słał kwerendy do polskich archiwów i instytucji naukowych, utrzymywał rozległą korespondencję prywatną. W ten sposób, nie szczędząc czasu i pieniędzy w ciągu kilku lat w swojej podparyskiej willi zgromadził bogate archiwum rodzinne i zaczął studiować historię rodziny.

Okazało się wtedy, że dziwnie brzmiące nazwisko Coschemique (czytaj Koszmik) jest zniekształconym z czasem przez francuskich urzędników nazwiskiem słowiańskim: Kuźmicz. Najstarszym, znanym ze źródeł, protoplastą rodu był Piotr Kuźmicz, żyjący w drugiej połowie XVIII w. w Kamieńcu Podolskim. Tu też przyszedł na świat syn Aleksy, późniejszy żołnierz Legii Nadwiślańskiej, który w dość skomplikowanych okolicznościach pozostał we Francji, osiadł we wsi Housset w departamencie Aisne, gdzie w 1816 r. ożenił się z francuską wieśniaczką, spłodził z nią trójkę dzieci, dając początek francuskiej linii Kuźmiczów.

Z czasem p. André Coschemique za pośrednictwem kilku oddanych tej sprawie przyjaciół-Polaków, a przede wszystkim dra Stefana K. Kuczyńskiego z Instytutu Historii PAN i dra Roberta Bieleckiego, wieloletniego korespondenta PAP w Paryżu, oraz Polskiej Agencji Prasowej¹ nawiązał kontakty z żyjącymi w Polsce rodzinami Kuźmiczów. Z niektórymi jej przedstawicielami kontaktował się bezpośrednio w czasie swoich pobytów w Polsce, nawiązał z nimi systematyczną współpracę: oni dostarczali mu materiały do historii polskich Kuźmiczów. Te wielorakie kontakty doprowadziły z czasem do warszawskiego spotkania przedstawiciela francuskiej linii Kuźmiczów w osobie pana André Coschemique'a i jego żony Renée Charlotty z przedstawicielami wielkiej, liczącej ponad 100 osób, polskiej rodziny Kuźmiczów.

Spotkanie zostało starannie przygotowane przez p. André Coschemique'a i jego współpracownika w poszukiwaniach genealogicznych na terenie Polski, dra Stefana K. Kuczyńskiego. Wydano z tej okazji specjalną broszurę, którą otrzymał każdy z uczestników spotkania. Na jej okładce zamieszczono reprodukcję emblematu, który został zaprojektowany z okazji pierwszego polsko-francuskiego spotkania rodziny Kuźmiczów. Przedstawia on na tarczy drzewo genealogiczne z umieszczonymi na konarach literami tworzącymi nazwisko: KUZMICZ, w dolnej części tarczy godła państwowe Polski i Francji, w środku herb Kamieńca Podolskiego, miasta, z którego wywodzi się francuska gałąź rodziny Kuźmiczów. Ta mała dwujęzyczna książeczka, wydana w języku francuskim i polskim na pięknym kredowym papierze z okolicznościowymi ilustracjami, zawiera: 1) wprowadzenie p. A. Coschemique'a, 2) program spotkania, 3) listę

¹ Od 1978 r. dr Robert Bielecki zamieszczał w polskiej prasie krajowej i regionalnej informacje o heraldyczno-genealogicznych poszukiwaniach p. A. Coschemique'a z apelem do rodzin Kuźmiczów w Polsce o skontaktowanie się z francuskim poszukiwaczem rodzin. Ukazywały się także na ten temat artykuły w czasopismach. Zob. m. in.: W. J. Podgórski, *Nie napisane „Księgi naszych domów”*. „Wiedza i Życie” nr 2/1980, ss. 68-73; S. Kociłk, *La passion d'André Coschemique. (Un franco-polonais en en quête d'ancêtres)*. „Panorama Polska” nr 6/1980, ss. I-II.

uczestników, tj. nazwiska Kuźmichów lub osób wywodzących się z tej rodziny, z dokładnymi adresami, 4) przedmowę dra S. Kuczyńskiego prezentującą dotychczasowe dokonania A. Coschemique'a w zakresie genealogii rodzinnej na tle szerszego procesu ogarniającego dziś emigrację — ogólnego zwrotu ku starej ojczyźnie. Dalej następuje opracowana przez p. Coschemique'a *Historia francuskiej gałęzi rodziny Kuźmichów*, którą zamyka *Tablica genealogiczna*.

Omawiane spotkanie otworzył przedstawiciel Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Francuskiej. W imieniu gospodarzy imprezy zabrał głos zastępca sekretarza generalnego Towarzystwa „Polonia” mgr W. Brzozowski. Następnie przemawiali kolejno: dr S. Kuczyński i p. A. Coschemique (treść obu przemówień opublikowana została we wspomnianej broszurze). W imieniu polskich Kuźmichów zabierali głos pp. Wiesław Kuźmich i Tomasz Kiryłłow. Po czym p. A. Coschemique przekazał przedstawicielowi Biblioteki Narodowej w Warszawie kopie rękopiśmiennych dokumentów, dotyczących historii rodziny Kuźmichów. Na zakończenie oficjalnej części spotkania państwo Coschemique'owie złożyli dar na odbudowę Zamku Królewskiego w Warszawie.

Po przerwie rozpoczęło się spotkanie rodzinne państwa Coschemique'ów z członkami zgromadzonych na sali rodzin polskich Kuźmichów, które odbywało się pod hasłem „Poznajmy lepiej historię naszej rodziny”. Tu było miejsce na prezentację poszczególnych rodzin oraz spontaniczne wystąpienia poszczególnych uczestników, którzy wnosili nowe dane do historii rodziny.

Pierwsze polsko-francuskie spotkanie rodziny Kuźmichów — stanowiące wyjątkowe wydarzenie w historii związków Polonii z Macierzą — było wspaniałą manifestacją uczuć rodzinnych i patriotycznych. Równocześnie stanowiło ono niejako podsumowanie pierwszego etapu prowadzonych przez p. André Coschemique'a poszukiwań mających na celu próbę odtworzenia historii własnej rodziny. Poszukiwania te zaprowadziły go do ojczyzny starych przodków — do Polski i pozwoliły mu odnaleźć się wśród wielkiej rodziny Kuźmichów i zarazić ich członków swoją wielką pasją, zjednoczyć ludzi różnych zawodów i zamiłowań, młodych i starych w imię wspólnej sprawy. Oni odtąd współdziałać będą w jego dalszych pracach genealogicznych, których celem jest uzupełnianie rodzinnego archiwum, nawiązanie kontaktów z rozproszonymi po świecie (w ZSRR, w Hiszpanii, Kanadzie, USA, Wenezueli, Argentynie) dalszymi członkami rodu Kuźmichów oraz podtrzymywanie więzi rodzinnej. Dla tej przyszłej współpracy uczestnicy spotkania postanowili stworzyć trwałe podstawy, wysuwając projekt powołania do życia „Związku rodu Kuźmichów”.

Pan André Coschemique nie zamierza w przyszłości ograniczać swe-

go działania do samego rodu Kuźmichów. On pragnie swoim przykładem zachęcić innych Polaków mieszkających od dawna poza Polską do zainteresowania się swoją przeszłością, zarazić ich swoją pasją poszukiwawczą.

„Chciałbym — stwierdza w rozmowie z dziennikarką 'Życia Warszawy' — przybliżyć im ojczyznę ich przodków, dopomóc w zastanowieniu się skąd pochodzą i kim są. Bo każdy człowiek powinien znać swoje korzenie, nosi bowiem w sobie dziedzictwo pokoleń”².

² Rozmowa „Życia” z André Robert Kuźmich-Coschemique pt. *Każdy powinien wiedzieć, kim jest...* „Życie Warszawy” nr 177 z 30 VII 1980 (z fotografią rozmówcy).